

Introducció

EL BOSC DE TOSCA A LES PRESES

LLORENÇ PLANAGUMÀ

(Geòleg)

E

l Bosc de Tosca és un espai d'elevat interès natural i cultural que es troba entre dos municipis, les Preses i Olot. Aquest indret intenta harmonitzar els seus valors volcànics originals que li donen caràcter amb l'ús que, des de fa centenars d'anys, en fa l'home. Segurament, pocs artigitges són tan fidels a la geologia de la zona com el que tenim en el municipi de les Preses: petites artigues, infinits quilòmetres de murs serpentejants i incomptables cabanes de paret seca entre turons i acumulació de roques volcàniques. Actualment, l'espai ha perdut part del seu encant d'anys enrere per la pèrdua de la seva activitat agrícola en quasi tota la seva extensió, però, malgrat tot, encara es pot observar una representació de com era aquest espai en l'actual Parc de Pedra Tosca.

I com era el Bosc de Tosca? El Bosc de Tosca, fins al segle XVIII, era un bosc de roures i faigs amb el subsòl ple de roques volcàniques, anomenades localment

El Bosc de Tosca a principis del segle XX (Vélez, Institut Cartogràfic de Catalunya)

tosques pels forats que tenen. Aquestes roques volcàniques foren formades pel refredament de l'antiga colada de lava del Puig Jordà, volcà que va erupcionar fa 17.000 anys, edat geològicament molt jove. Per aquesta raó encara conservem molts elements geològics d'aquella antiga colada com són els tossols (turons o puigs, com es deia abans, formats per la colada de lava quan creuava una zona d'aiguamolls); els bufadors, punts on hi ha surgències d'aire, fred a l'estiu i calorós a l'hivern, o les roques volcàniques presents arreu i, ara, amuntegades ordenadament en forma de murs, cabanes o clapers. No hi ha cap cabana igual ni tampoc cap artiga que s'assembla a una altra. Aquest fet provoca que, per més que es camini, la vista no es cansi de veure un paisatge semblant però diferent alhora. Aquest artigitge, que es realitzà durant els segles XVIII i XIX per a usos agrícoles, va generar infinitat d'artigues per conrear-hi diferents productes com vinya, blat, fesols... Una mostra de l'admiració per aquest treball que va realitzar l'home ja el trobem l'any 1917 quan Mossèn Gelabert i Rincón fa una conferència sobre el Bosc de Tosca i comenta;

“El Vora-Tosca és una obra extraordinàriament gran i fabulosa. Consisteix aquella obra amb parets o veritables murs fets a l'estil cíclopi, és a dir: de pedres col·locades les unes sobre les altres sense cap classe d'argamassa unitiva, coneguda en el país per obra o paret seca. A benefici d'un treball i una paciència benedictina, que enalteix en grau el caràcter dels nostres terrassans”

Un dels aspectes geomorfològics més interessants són els petits turons o puigs que trobem repartits per tot el Bosc de Tosca. Entre el volcà de Cabrioler i el riu Fluvià hi ha més de 80 d'aquests petits turonets anomenats tossols. Aquests solen tenir formes còniques i les seves alçades varien entre els 2 i els 14 metres, com, per exemple, el puig de Can Central o el puig del Mirador. Només un, el puig de les Llongaines, té un cràter en forma de ferradura. Una de les característiques més destacades dels tossols es deu a la seva explosivitat, per això estan formats per gredes i escòries soldades.

Els tossols que tenen crestes punxegudes de roca basàltica, com el puig de Pedra, són el resultat del desmantellament, per part de l'home, de totes les roques que hi havia al voltant, gredes i escòries, molt més toves i lleugeres. Dels tossols del Bosc de Tosca l'home en fa ús des del segle XVII o potser des de dates més antigues, com a pedreres per a l'obtenció de gredes i escòries soldades. Aquestes roques, al ser més toves i fàcils de treballar, s'utilitzaven per a les llindes o cantonades de les masies o per a l'obtenció de gredes per repartir pels camps del costat un cop artigats.

El Bosc de Tosca és un indret excepcional i únic a Catalunya i a tota la península Ibèrica, i més si es té en compte la relació que té amb la plana de la Vall

El puig de Can Central és un dels més de vuitanta tossols que trobem al Bosc de Tosca (Ll. Planagumà)

d'en Bas. Aquesta plana tan fèrtil es va crear per la lava del Bosc de Tosca que va provocar el barratge de la capçalera del riu Fluvià, provocant una resclosa volcànica i l'acumulació de sediments que van reomplir la vall creant un antic llac, més tard dessecat, que avui és la plana d'en Bas.

Sense cap mena de dubte, tossols, artigues, cabanes, la manera de treballar-hi, els noms... formen part d'un patrimoni geològic i cultural a preservar. El primer pas per a la preservació és conèixer-lo i per aquesta raó és molt important realitzar inventaris i deixar constància del que tenim. Posteriorment, cal crear consciència a través de l'educació de la importància d'aquest patrimoni i, finalment, calen polítiques de gestió per mantenir un espai com el Bosc de Tosca tal com ens l'han deixat els nostres avis i àvies.